Stereotypie und diffusen Begrifflichkeit zähen - Konzepts in keiner Weise mindern.[17] So bleibt das „Balkanische" auch weiterhin eine höchst interessante Herausforderung für die verschiedenen Disziplinen der Südosteuropa-Forschung und der Rumänistik.

[17] Vgl. dazu „România literară" (I), 10.-15.5.1995 - (V), 14.-20.6.1995.

Panait Istrati - Romain Rolland
O paralelă posibilă

Beatrice Lacrămioara NICOLESCU, Wien

Opera lui Panait Istrati este indestructibil legată de persoana lui Romain Rolland, şi acest lucru nu doar din punctul de vedere al descoperitorului şi al talentului descoperit, ci mai ales al impactului pe care îl are conţinutul umanist al scrierilor lui Rolland asupra lui Istrati.

După cum se ştie, Istrati are şansa de a intra în literatura franceză după evenimentul tragic din ianuarie 1921, cînd „dezgustat de a mai tărăgăni o existenţă ce nu mai avea nici un scop, încerc să mă omor la Nisa, la 3 ianuarie 1921" (*Panait Istrati – Cum am devenit scriitor*, Ed. Minerva 1985:256. Ed. a-II a, revăzută şi îngrijită de Al. Talex).

Înainte de a se decide la acest gest disperat, aflîndu-se la tratament în sanatoriul Sylvana-sur-Lausanne (1919) după o perioadă de puternice dezamăgiri şi suferinţe pe toate planurile (cea mai puternică fiind moartea mamei sale, Joiţa Istrate, în 8/12 aprilie 1919 la Brăila), un ziarist de origine iudeo-ucraineană – Josué Jéhouda – îl îndeamnă să citească opera lui Rolland - *Cele trei vieţi ale oamenilor iluştri* şi *Jean Christophe*.

După propriile destăinuiri, singurul lucru care îl ţine în viaţă şi îl motivează în a nu-şi pierde speranţa este ceea ce descoperă în scrierile lui Rolland şi ceea ce credea de mult pierdut într-o literatură cu emoţii fabricate:

> ...am citit toată opera lui Romain Rolland. Răcnetul operei sale m-a trezit dintr-o dată. Nu era un scriitor, nu era un literator, ci un frate mai mare, pe care îl simţeam citindu-mi pe deasupra umărului : rîdea, plîngea, se mînia şi în toate mi-arăta cu degetul ce-i viaţa. Opera lui Romain Rolland a fost pentru mine o revenire la viaţă cînd eram mai deznădăjduit. Am sorbit din ea forţe de rezistenţă împotriva amărăciunilor pe care le aduce viaţa, oricare ar fi omul (P. Istrati, op. cit., 232).

La 30 martie 1916, Istrati se hotărăşte să părăsească România alegîndu-şi ca ţară de „refugiu" Elveţia, apărîndu-i ea ca fiind „cruţată de oceanul de flăcări". Patru zile mai tîrziu ajunge la Leysin-Village, unde locuieşte „Chez M-me Leibovici, maison Chapuit". Timp de trei luni învaţă singur limba franceză ajutat doar de un dicţionar (dicţionarul lui Şăineanu) şi de *Telemaque* a lui Fenelon. Se succed mai apoi diferite crize financiare (ajunge să ceară ajutorul Legaţiei Române de la Berna la 9 aprilie 1917), rezultat al unei extrem de precare existenţe.

La aceste neajunsuri materiale se adaugă dezamăgiri sufleteşti de toate genurile, ceea ce-l determină să numească această perioadă „ani negri ai existenţei mele".

Lipsit de orice perspectivă materială, dar înainte de toate dezamăgit de ceea ce îi ofereau semenii săi, oamenii, se agaţă aproape cu disperare de opera lui Rolland şi se decide să-i scrie acestuia, ca unuia simţind asemenea lui. Scrisoarea însă se înapoiază cu

BDD-A26705 © 2001-2002 Institut für Romanistik
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:49 UTC)

precizarea: plecat fară a lăsa adresa , iar acest lucru îl aruncă din nou în deznădejde. „Bun, îmi zic. Aici este o chestiune de viaţă şi de moarte. Dacă omul care a scris *Jean Cristophe* şi *Trei vieţi ilustre* a refuzat scrisoarea mea, apoi atît de groaznică e minciuna artei şi a vieţii în general, încît moartea este o binefacere" (P. Istrati, op. cit., 236-237).

Istrati este persoana care a crezut cel mai mult în omul artist. Duşman înrăit al principiului arta pentru artă, al artistului ce creează numai pentru a-şi vinde cărţile, fabricînd emoţii comerciale, el nu putea concepe ca scriitorul să nu fie întruchiparea propriilor principii de Adevăr, Dreptate, Frumos. Scriitorul trebuia să primească atributele luptătorului. Această structură exaltată l-a condus întotdeauna în existenţa sa şi l-a pus nu de puţine ori în conflict cu cei de lîngă el. Un idealist, care se ataşează frenetic de o idee, de o persoană – ca mai apoi, dezamăgit, să lupte cu aceeaşi frenezie împotriva ei.

Ceea ce i s-a fost reproşat întotdeauna şi a condus la ruptura cu prietenii săi francezi a fost tocmai această imposibilitate a lui de a face distincţie între o conduită politică, artistică şi, pe de altă parte, omul.

În martie 1920 ajunge la Paris, unde lipsa banilor şi imposibilitatea de a-şi găsi un mijloc de trai îl determină să se îndrepte către Coasta de Azur, la Nisa. Aici încearcă cîteva meserii, ca vînzător ambulant, amploaiat într-o librărie etc., doarme pe străzi, încercînd din răsputeri să supravieţuiască.

Acestea sunt contururile existenţei lui Istrati în momentul în care ia hotărîrea să se sinucidă. Fapta nu-i reuşeşte şi este salvat, ajungînd, prin acest sacrificiu, să ia în sfîrşit contact cu Romain Rolland.

Rolland a reprezentat pentru Istrati omul, artistul, prietenul, tatăl; tot ceea ce fiinţa însetată de ideal a lui Istrati a putut să plăsmuiască.

În paralel cu febra conceperii operei, se realizează şi o latură considerată de Istrati mult mai durabilă, aceea de prietenie.

Rolul lui Rolland se succede pe rînd de la cel de „idol" , mai apoi de coordonator al întregului material literar de care dispunea Istrati, dar pe care era incapabil să-l transforme într-o lucrare literară omogenă; nu în ultimul rînd, Rolland este cel ce susţine moralul lui Istrati, îndemnîndu-l la permanentă consecvenţă: „Nu arde ! Nu rupe nimic ! Pune de o parte! Mai tîrziu îţi vei revizui hotărîrile". El îi face primele corecturi în limba franceză – „prima mînă franceză" .

> Simt nevoie de mai mult spaţiu; de bucurie neîntinată în noroiul cotidian; de o lumină alta decît a culorilor ; de un crîmpei de cer pe care să-l privesc nestingherit. Cum să ajung la ele ! Nimic nu rezistă nevoii mele de distrugere. Dragostea carnală dă semne de oboseală, prietenia îmi pare într-adevăr omenească, iar arta la fel de zadarnică şi neputincioasă ca şi restul. Unde să-mi caut eternitatea ! În Dumnezeu ! Nu cred. Ce prăbuşire... Dumneata de ce te agăţi ? Dă-mi un stîlp solid (op. cit., 325).

Cu o răbdare extraordinară, ţinînd cont de temperamentul schimbător al lui Istrati, răbdare ce demonstrează ataşamentul pe care şi acesta îl simte pentru romînul rătăcitor, Rolland reuşeşte să facă din *Chira Chiralina* un succes imediat şi răsunător. Semnătura sa

pusă dedesuptul *Cuvîntului înainte la Chira Chiralina* reprezintă o adevărată „recomandare" pentru intrarea în literatura franceză şi universală.

În ceea ce priveşte influenţa pe care o are opera lui Rolland asupra a ceea ce avea să scrie mai tîrziu Istrati, aceasta este covîrşitoare.

Neputîndu-şi imagina în figura lui Romain Rolland decît o completare a imaginii lui Jean Christophe, Istrati face involuntar o asemănare a propriei persoane cu aceea a scriitorului francez. Însuşi Rolland îi întăreşte această posibilă idee a asemănării destinelor, în scrisoarea datată *Paris 15 martie 1921*, amintind de aceeaşi perioadă a morţii mamei sale. „Dumneata, care cunoşti foarte bine prăpastia morţii şi care ai fost încercat de suprema durere de a-ţi fi pierdut mama odată cu mine, în acelaşi timp cu mine (aprilie 1919), dumitale nu îţi poate fi de ajuns această speranţă socială proiectată în viitor. „ (P. Istrati, op. cit., 260).

O dată cu debutul corespondenţei dintre cei doi, Istrati are sentimentul de a-şi fi găsit sufletul pereche, imaginea ideală a prietenului pe care însuşi şi-a căutat-o, dar pe care o descoperea din plin în *Jean Christophe*. Aşadar, pe lîngă această paralelă a sufletelor înrudite Istrati / Rolland, se produce o migrare a sentimentelor lui Istrati către personajul fictiv Jean Christophe. Şi nu numai atît; odată stabilită această legătură şi descoperind mai apoi în Adrian Zografi un alter ego al autorului, apare o a treia paralelă posibilă: Jean Christophe / Adrian Zografi.

Aceste imaginabile paralele s-au putut realiza numai ţinînd seama de multitudinea de asemănări pe care autorul *Chirei* o sesizează şi care îl fascinează, motiv pentru care Istrati doreşte cu atîta înverşunare să intre în contact cu Rolland.

El descoperea în eroul lui Romain Rolland o parte din propriul său eu, din propriile sale idei. „Întîmplarea cu Romain Rolland a fost, e drept, decisivă. Dar dacă eu nu aş fi fost pregătit de a fi primit de acest om „promis" credeţi, oare , că „promisul" Rolland s-ar fi ocupat de „cazul" meu ? Or pregătirea mea a fost tocmai acea credinţă nestrămutată în Frumos şi Adevăr" (P. Istrati, op. cit., 261).

Dacă apropierea de persoana scriitorului şi a omului Rolland s-a datorat numai dorinţei lui Istrati de a proiecta în întregime imaginea lui Jean Christophe în figura primului, în ceea ce priveşte celelalte două paralele posibile, Istrati descoperă puncte comune ţinînd de copilăria, de viaţa sa de vagabond, de nonconformist, de o trăire interioară îndreptată către căutarea acelui sîmbure de ideal.

Jean Christophe, eroul fictiv al lui Rolland, e marcat de o copilărie şi o viaţă zbuciumate, nu de puţine ori presărate cu nevoi materiale; el este un personaj ce nu acceptă compromisuri şi, mai mult decît orice, nu se lasă doborît de greutăţile inerente. Aceeaşi dragoste pentru mama sa şi dorinţa arzătoare de a căuta Prietenia. În momentul cînd întîlneşte această prietenie, forţa cu care se angajează şi cu care se ataşează de persoana iubită nu cunoaşte graniţe. Sentimentul acesta nu poate fi încadrat în anumite şabloane ale societăţii.

Jean Christophe, la fel ca şi Panait Istrati România, părăseşte Germania în condiţii de dezorientare morală şi ajunge în Elveţia. De aici, se hotărăşte să-şi încerce norocul în Oraşul Luminilor, la Paris, unde în cele din urmă îşi face un nume la capătul a sute de încercări şi suferinţe.

BDD-A26705 © 2001-2002 Institut für Romanistik
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:49 UTC)

Aceasta este schema care, pînă la un punct, o urmează şi viaţa lui Istrati şi care îl determină să se identifice într-o anumită măsură cu Jean Christophe. Istrati se regăseşte în copilul însetat de libertate, în fiinţa încorsetată de prejudecăţile unei societăţi în care îţi puteai găsi locul numai în cadrul unei vieţi familiale mulate pe tipare fixe, dar care îţi interzicea dreptul la a visa, la a dori mai mult şi mai mult decît atît; s-a revăzut în omul care şi-ar fi dat şi viaţa pentru un Prieten.

Capitolul referitor la pierderea Luizei din *Jean Christophe* trebuie să-l fi zdruncinat foarte mult, el aflîndu-se tocmai în perioada cand îşi făcea remuşcări amare de a-şi fi lăsat mama să moară singură, „pe un biet pat, după trei ani şi jumătate de despărţire, trei veacuri de suferinţă nemaipomenită, fără să o pot îmbrăţişa pentru ultima oară, fără să-mi dea scumpa-i binecuvîntare" (P. Istrati, op. cit., 233).

Întreaga forţă de a căuta, de a cunoaşte, de a crede în bunătatea oamenilor şi de a încerca să-i înţeleagă neîncălcîndu-şi propriile principii, toate acestea încearcă Istrati să le descopere în persoana lui Jean Christophe şi să le reactualizeze.

El însuşi va încerca să creeze un personaj care să întruchipeze ideea de trăire efectivă şi intensă, de libertate absolută a spiritului.

Dacă Adrian Zografi împrumută din trăsăturile lui Jean Christophe şi acest lucru reprezintă o problemă de interpretare, ceea ce este o certitudine este faptul că Istrati recunoaşte în personajul creat de Rolland ideea de universalitate a sentimentelor umane.

Posibilele influenţe şi asemănări interesează literatura numai în măsura în care sunt relevante pentru perioada de gestaţie a operei istratiene , iar, mai apoi, paralela Adrian Zografi - Jean Christophe pentru opera în sine.

În cadrul relaţiei realitate – a ficţiune în opera istratiană, un subiect controversat l-a reprezentat personajul Adrian Zografi, numit chiar de autor un alter ego, ceea ce a dus la o perpetuă confundare a autorului cu personajul. Din cauza acestei suprapuneri, de multe ori i s-au imputat lui Istrati inexactităţi în anumite evenimente povestite; iar pe de altă parte acest lucru nu a permis o avansare a criticii literare în descoperirea valorii în sine a personajului, ci o limitare la nivelul elementului autobiografic în operă. Valoarea lui Adrian Zografi stă mai mult în spectaculozitatea cu care se suprapun unele aspecte biografice peste elemente de ficţionalitate.

Panait Istrati a fost văzut, pe de o parte, ca o totală identificare cu personajul ales, iar pe de altă parte a persistat întrebarea dacă nu cumva autorul (Istrati) s-a re-creat (adaptat) modelului ales, primind influenţe externe. Ar putea reprezenta Adrian Zografi o întruchipare palidă a unui Jean Christophe pe coordonate orientale şi cît din idealismul unui Jean Christophe este împrumutat de către personajul istratian?

Prima asemănare frapantă dintre cele două personaje, la sfîrşitul lecturii, o reprezintă felul de a privi prietenia. Paginile, referitoare pe de o parte la Mihail şi pe de cealaltă parte la Oliver, impresionează prin valenţele pe care le capătă acest sentiment. Este ceva de o duioşie nedefinită, un sentiment care arde, cotropeşte şi dăinuie timpului. Acest lucru merge uneori pînă la idealizare.

Jean Christophe reprezintă întruchiparea destinului uman în lupta cu viaţa, privit însă din perspectiva unei vieţi implicite, a unui destin dus la bun sfîrşit, în timp ce cel al lui Adrian Zografi rămîne într-o mare măsură neterminat sau poate deschis întîmplărilor

viitoare, deoarece proiectul lui Istrati de a concepe un roman al lui Adrian Zografi în zece volume nu se realizează.

Copilăria celor două personaje fictive este în linii mari asemănătoare , cei doi fiind animaţi de ideea de a scăpa de prejudecăţile unei societăţi mărginite. Ele - personajele - sunt nevoite să-şi părăsească locul natal pentru ca, într-o formă sau alta, să-şi trăiască propriile descoperiri.

Adrian Zografi îşi alege ca formă de a trăi (şi în acelaşi timp de a descoperi) „vagabondajul", modalitate de viaţă ce-i dă posibilitatea de a veni în contact cu oameni şi mentalităţi noi, de a se îmbogăţi sufleteşte şi, prin aceasta, de a descoperi Adevărul şi Frumosul. Astfel, personajul se rupe de orice constrîngere socială, de orice tipar impus. „Vagabondul devine omul civilizat al existenţei absolute. Să hoinăreşti…Nu-i asta oare un fel de a trăi viaţa mai intens?" (Panait Istrati, *Codin, Mihail,* Ed.Minerva Buc. 1983 Ed. îngrijită de Al. Talex, 233).

Evadarea se realizează în imaginar, ca şi în cazul lui Jean Christophe, care, aflat sub puterea de fascinaţie a Rinului, străbate cu mintea tărîmuri necunoscute, pe care, de altfel, le vede şi în realitate: plimbările împreună cu unchiul Gotffried.

În ceea ce-l priveşte pe Adrian Zografi, acesta ridică la nivel de „religie" dorinţa de a vagabonda în lumea largă. În viaţa celor doi, apa (Rinul şi Dunărea) reprezintă elementul ce-i impulsionează. Fiinţa împrumută din tăria şi impasibilitatea apei; apa îi determină, îi angajează.

Jean Christophe – „Şuvoiul verde al fluviului curge necurmat ca un singur gînd, aproape fără încreţituri, cu licărul fugar şi unsuros […] Vuietul ăsta necontenit îl pătrunde, îl ameţeşte" . (Romain Rolland, *Jean Cristophe*, Ed. Muzicală Buc. 1985. Trad. Oscar Lemnaru, 62).

Viaţa lui Adrian Zografi – „Păduricea de sălcii cu păsările ei îmi părea un colţ de rai, priveliştea scumpei mele Dunări , în nopţile calde, înstelate şi cu lună plină". (Panait Istrati, *Viaţa lui Adrian Zografi*, Ed. Minerva Buc. 1983. Ediţie îngrijită de Al. Talex).

Trăsătura dominantă care uneşte cele două personaje este permanenta căutare a Prieteniei, a unei legături ideale ce trebuia să reprezinte totul : dragoste de mamă, frate, tată, iubită. Sentimentele se dezlănţuie cu putere uimitoare, iar durerea în momentul pierderii prietenului rămîne mult timp. *„Mi-am trăit toate descoperirile ca şi despărţirile, plătindu-le totdeauna scump atît pe unele cît şi pe altele".* (Panait Istrati, *Cum am devenit scriitor*, Ed. Minerva Buc. 1985. Ed. a II a îngrijită de Al. Talex , 203).

Atît la Jean Christophe cît şi la Adrian Zografi, prietenia apare ca o mîna a providenţei, ca ceva implacabil ce trebuia să se întîmple.

Jean Christophe – „Ce zi splendidă! Nu este aşa că este ceva providenţial în această uluitoare întîlnire? Destinul a vrut să ne întîlnim" . (Romain Rolland, op. cit., 136).

Adrian Zografi – „Aici era urma degetului misterios care îndreaptă paşii oamenilor; din ziua cînd l-am cunoscut pe Mihail am devenit un cu totul alt om. Eram un alter ego al său. Am contopit atunci destinele noastre" . (Panait Istrati, *Codin. Mihail*, 420).

Modul cum debutează legătura de prietenie dintre cele două personaje - acelaşi naiv comportament dominat de o asemănătoare dezlănţuire de pasiune, de dăruire totală - ar putea reprezenta un subiect deosebit de interesant de literatură comparată.

BDD-A26705 © 2001-2002 Institut für Romanistik
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:49 UTC)

Jean Christophe – „Christophe îl luase prietenește de braț pe Otto și îi spunea planurile sale ca și cum l-ar fi cunoscut de cînd se născuse" . (Romain Rolland, op. cit. 132).

Adrian Zografi – „Adrian îi apucă palma într-ale sale și simții o mînă prietenă pe care ți-e drag să o păstrezi cît mai mult, o veșnicie, o mînă pe care o recunoști cu ochii închiși dintr-o mie; fluidul pe care îl degajă nu te înșeală niciodată, niciodată" . (Panait Istrati, op. cit., 422).

Jean Christophe – „Pica de somn și cum ajunse acasă adormi dar fu deșteptat de două sau trei ori în timpul nopții ca de o idee fixă. Își tot spunea: am un prieten! Și adormea din nou" . (Romain Rolland, op. cit., 135).

Adrian Zografi – „Mihail ar fi putut să-l snopească, să-l gonească cu un picior undeva, să-i urle în ureche toate tăgadele din lume. Adrian surd, orb își întreba inima și inima îi spunea: dă-i înainte ! Sînteți de-aceleași soi" . (Panait Istrati, op. cit., 423).

Acest sentiment transformă în ambele cazuri viziunea asupra realității; viața devine suportabilă prin crearea unei realități singulare, percepută numai de cei ce trăiesc acest sentiment.

Prietenul din Villeneuve nu este numai „prima mînă franceză „care i-a corectat opera, ci și cel care s-a ocupat de stil, de analiza personajelor. El reprezintă balanța operei istratiene. Personajele au prins contur viu din imaginația lui Istrati și forța de analiză a lui Rolland.

Întreaga corespondență Romain Rolland - Panait Istrati stă mărturie acestui schimb de experiență, în urma căruia se profilează opera istratiană.

> „Chira, Codin, Moș Anghel prețuiesc fiecare în parte. Sunt povestiri nemaipomenite, mici drame atotcuprinzătoare (mici ca întindere, mari prin adîncimea lor) . Pînă acum – să ți-o spun – cel mai slab dintre toți este Adrian Zografi: cel mai puțin viu, cel mai puțin creionat în mod clar" . (Scrisoare datată *Villeneuve, 22 Feb. 1923*).

Cele două personaje au parte de o adolescență zbuciumată, cu răbufniri de orgolii rănite și dorință de eliberare. Acest lucru întărește caracterul omului, el devenind greu de dominat și doborît. O dată cu căderea în dizgrație a lui Jean Christophe din pricina impolitețiilor repetate față de prinț , întregul oraș se dezlănțuie cu dispreț și cu furie ascunsă împotriva „revoltatului" , lăsîndu-l cîtva timp aproape fără nici un sprijin financiar, dar, mai grav decît atît, lăsîndu-l să se izbească de mine glaciale. Nici o persoană respectabilă nu-i mai caută compania și, chiar atunci cînd reușește să se apropie de anumite persoane și să și le facă prietene, societatea este cea care învenințează sufletele curate.

Adrian Zografi, pe de alta parte, prin felul de viață pe care și l-a ales, acela de hoinar, de om fră căpătîi, și datorită prieteniilor ciudate pe care le legase (Mihail, Stavru), devine în ochii mahalalei un exclus , un om căruia nu i se întrevedea nici un viitor.

Voit sau nu, cei doi vor părăsi locurile natale pentru a se arunca în lumea largă, încercînd să-și împlinească visul.

Raportînd comportamentul și idealurile după care se ghidează cele două personaje, ele ne apar ca întruchiparea unui Don Quijote în plin ev modern, desigur, cu un suflu anacronic.

În virtutea ideii de demnitate umană, de integritate, ele provocă de multe ori soarta și, atunci cînd aceasta li se arată prielnică, îi întorc spatele.

Jean Christophe are posibilitatea de a pătrunde relativ repede pe piața muzicii pariziene, de a aduna chiar adepți în jurul său ; însă, din cauza unor nepotriviri de opinii, părăsește totul și cade din nou în dizgrație. Nu acceptă nici un compromis, mai ales cînd este vorba de muzica sa. Fără o mînă providențială care să-l scoată din acest război în care se angajase cu întreaga societate muzicală, ar fi fost de mult înlăturat. Izbucnirile sale de violență din pricina unor inexactități de interpretare a muzicii sale – atît din partea orchestrei, cît și a unei soprane -, i-au adus faima de a nu fi tocmai în conformitate cu ideile societății. În ceea ce-l privește, ruperea de acești oameni i se părea un lucru minor în comparație cu trădarea principilor sale de frumos, de perfecțiune.

Adrian Zografi, ajuns în Damasc fără un ban în buzunar, are posibilitatea de a se îmbogăți, de a-și face o familie, un cămin și acest lucru nu cu prea mari eforturi. Ar fi trebuit doar să accepte compania unor oameni cumsecade, dar deloc interesați de cele ale spiritului. Cînd, într-o bună zi, descoperă că a uitat cine este autorul lui Hamlet și că nimeni nu era în stare să-și amintească, refuză toate aceste avantaje materiale și, rămînînd fidel ideii de libertate a spiritului, pornește spre noi căutări.

Cele două personaje au fost marcate în copilărie de „elemente inițiatice" ; „pianul" , în cazul lui Jean Christophe și „cartea" , în cazul lui Adrian Zografi. Prin aceasta și-au găsit sensul vieții și, totodată, modalitatea de a concepe o realitate proprie, indestructibil legată de aceste elemente. Tot timpul vieții vor rămîne fideli direcției alese.

Este imposibil ca în această țesătură de caractere să nu existe un minimum de interferență româno-franceză, o textură de asemănări atît în planul figurat al personajelor, cît și la nivel de personalitate literară.

BDD-A26705 © 2001-2002 Institut für Romanistik
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:49 UTC)